

PROTOKOLL

Møte i Norsk- finsk grensevassdragskommisjon, den 16.-18. september 2009 Sted: Bioforsk Svanhovd Svanvik, Sør-Varanger kommune, Norge

1. Åpning av møtet

Den norske formannen Bente Christiansen (Fylkesmannen i Finnmark) hilste alle velkommen og åpnet møtet.

Alle deltagere presenterte seg, og det ble gitt praktiske opplysninger.

Norsk delegasjon: Formann Bente Christiansen (Fylkesmannen i Finnmark), medlem Kjell Harald Sæther (Karasjok kommune), varamedlem Frank Ingilæ (Tana kommune), varamedlem Kåre Våga (Sør-Varanger kommune), varamedlem Anders Iversen (Direktoratet for naturforvaltning), varaordfører Lisbeth Isaksen (Sør-Varanger kommune).

Finsk delegasjon: Varaformann Matti Hepola (Lapland miljøsender), medlem Hannele Nyroos (finsk miljødepartement), medlem Vieno Länsman (Utsjokk kommune), vara medlem Reijo Timperi (Enare kommune), vara medlem Outi Mähönen (Lapland miljøsender),

Andre deltagere se vedlegg 1.

2. Godkjenning av dagsorden

Dagsorden ble godkjent med følgende endringer:

Under sak 6. Tanavassdraget tilføyes punkt 6.1 a Aktuelle saker i områdene Tana, Karasjok og Utsjokk kommuner - Orientering om arbeidet med Tana-utvalget (lokalforvaltning).

Under eventuelt tilføyes Orientering om status for avfallsdeponiet på Gassanjarg (Tana kommune).

Under punkt 4.2 Gruvedrift i Sør-Varanger kommune, orienterer varaordfører Lisbeth Isaksen.

3. Protokollen fra 2008

Kommisjonens møte i 2008, ble avholdt 16.-18. september i Sodankylä (Luosto), Finland. Protokollen er gjennomgått og godkjent av begge sider, og den ble underskrevet i møtet.

Kommisjonen gav fire anbefalinger i 2008 som omhandlet: 1) Gjennomføring av EUs rammedirektiv for vann (heretter "vanndirektivet") i felles norske og finske grensekryssende vannområder, 2) Hindre spredning av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*, 3) Gjennomføring og videreutvikling av det felles miljøovervåkingsprogrammet mellom Norge, Finland og Russland og formidling av informasjon om miljøtilstanden i området, og 4) Hindre etablering av pukcellaks i Finnmark.

Anbefalingene og oppfølging av disse ble behandlet under de aktuelle punkter på dagsorden.

4. PASVIKVASSDRAGET

4.1 Sør-Varanger og Enare

Varaordfører Lisbeth Isaksen og varamedlem Reijo Timperi orienterte om aktuelle saker i de to vannområdene.

Varaordfører Lisbeth Isaksen understreket at grensesamarbeidet settes høyt og hun ga deretter en omfattende orientering om kommunen. Generelt skjer det mye i kommunen akkurat nå. Kommunen har ingen arbeidsledighet og importerer arbeidskraft fra utlandet. Befolkningen i kommunen er flerkulturell. Det er flere arenaer for dialog på tvers av grensene." Som grensekommune driver vi utenrikspolitikk hver dag". Kommunen har mange muligheter, men også mange nye utfordringer.

Varamedlem Reijo Timperi orienterer om aktuelle saker i Enare-området under punkt 5.

Konklusjon:

Kommisjonen tok orienteringen til etterretning

4.2 Gruvedrift i Sør-Varanger

Varaordfører Lisbeth Isaksen fra Sør-Varanger kommune orienterte.

Sydvaranger gruver AS utvinner jernmalm. Bedriften har en utslippstillatelse fra 2008 og har nå søkt om å få øke utslippsmengden (fra 4 millioner tonn til 9 millioner tonn tørrstoff avgang og utslipp av 500 tonn Lilaflo - flotasjonsmiddel som er giftig for vannledende organismer - årlig). Utslippene går til Bøkfjorden som er en nasjonal laksefjord. Pasvikelva som vi deler med Russland og Finland, og Neidenelva som vi deler med Finland har sine utløp i fjorden. Flertallet i kommunestyret har bedt om at det ikke gis tillatelse til økte utslipp av avgang og utslipp av stoffet Lilaflo, og de ønsker en konsekvensutredning av hele aktiviteten. Dette har vært en vanskelig sak, da ønsket om økt aktivitet og nye arbeidsplasser i en liten kommune settes opp mot hensynet til fjorden og miljøet.

Formann Bente Christiansen orienterte om fylkesmannen sin høringsuttalelse til SFT i denne saken.

Orienteringene om gruvesaken skapte mye diskusjon og mange spørsmål.

Varamedlem Reijo Timperi var tilfreds med så stor åpenheten i denne saken. Påvirkning på vannet er en påvirkning også på finske forhold. Espoo-konvensjonen (Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger) bør anvendes. Dette gir også mulighet til å kunne ta del i prosessen videre og bli hørt i saken.

Varaformann Matti Hepola orienterte om hvordan tillatelser til gruvevirksomhet behandles i Finland. Hepola anser det som viktigst nå å komme til en felles oppfattelse i saken om den nye søknaden om utslipp, og sikre kvaliteten på miljøkonsekvensutredningene, samt vurdere bruken av Espoo – konvensjonen. Den finske delegasjonen støtter fylkesmannen og flertallet i kommunen i at dette må miljøkonsekvensutredes. Det er sak med stor interesse for befolkningen og for media.

Sakskyndig Vladimir Chizov orienterte om hvordan gruvevedrift er regulert i Russland.

Konklusjon:

Kommisjonen utarbeider en anbefaling om de grenseoverskridende miljøkonsekvenser, bruken av Espoo – konvensjonen, konsekvensene for vannmiljøet, målene for vanddirektivet, laksen og lokal befolkningen, samt den skoltesamiske tradisjon og befolkning i området. (Kommisjonens anbefaling i vedlegg 2.)

4.3 Miljøvernssamarbeid i Pasvikområdet

Kommisjonens anbefaling (Sodankylä 2008): Regionale miljømyndigheter i de tre land må fremme samarbeid for å få tilgang til utslippsdata fra Kola GMK, som grunnlag for evaluering av endringer i miljøtilstanden. Miljømyndighetene i området må samarbeide enda tettere med aktuelle aktører for å sikre gjennomføring av overvåkingsprogrammet for luftkvalitet samt land- og vannøkosystemer. For å forbedre koordineringen av overvåkingsprogrammet vil miljømyndighetene klargjøre plasseringen av ansvar. Lappland miljøsenter har hovedansvar for koordineringen.

4.3.1 Pasvikprogrammet

Formann Bente Christiansen og varamedlem Outi Mähönen orienterte om videreføringen av det trilaterale overvåkingsprogrammet

Varamedlem Outi Mähönen orienterte om status for gjennomføringen av det felles miljøovervåkingsprogrammet. Overvåkinga oppfylles i den utstrekking som området hør inn under nasjonale overvåkingsprogrammer. Ekstern finansiering for utvidet overvåking har vist seg vanskelig og ressurskrevende. Det fremsettes et ønske til kommisjonen om å fremme dette samarbeidet. Resultater fra vanddirektivet er også til stor nytte og kan benyttes i Pasvikprogrammet, og vise versa. Resultater fra overvåkingen vil sammenstilles, og man vil gjøre informasjonen om miljøtilstanden tilgjengelig.

Formann Bente Christiansen orienterte om overvåkingen på norsk side som omfatter luftkvalitet, meteorologiske forhold og nedbørkvalitet. Det har vært administrative problemer i tilknytting til den norske målestasjonen i Nikel og den er ikke i drift for tiden. Det er opprettet en ny luftmålestasjon i Karpdalen, denne har vært i drift siden oktober 2008. Overvåkingen i Svanvik er utvidet til også å måle tungmetaller i svevestøv.

En begrenset studie av tungmetallnivåer i molter og blåbær ble gjennomført i 2008. Ingen nasjonale eller internasjonale grenseverdier satt for matvarer overskrides i moltene samlet inn i 2008. Vannovervåkingen i 2009 følger oppsatt plan for vanddirektivet i 2009 og Pasvikprogrammets anbefalinger.

Konklusjon:

Orienteringen ble tatt til etterretning. Kommisjonen mener det er viktig at overvåkingen på alle områder styrkes og videreføres for å få en helhetlig oversikt over situasjonen i luft-, vann- og landøkosystemer, samt for å følge eventuelle forandringer i tilstanden på grunn av klimaforandringer og forandringer i forurensingssituasjonen. Det prioriteres høyt å fortsette samarbeidet om videreføringen av prosjektene, med fokus på utvidet vannovervåking samt matsikkerhet og helse i grenseområdet.

4.3.2. Pasvik-Inari Trilateral Park

Sakkyndig Tiia Kalske orienterte kort om status for det trilaterale samarbeidet Pasvik-Inari Trilateral Park (www.pasvik-inari.net).

Verneområdene oppnådde sertifisering gjennom Europarc (www.europarc.org) Transboundary Parks i august 2008. Den 16. juni 2009 ble Piilola-stien, en natur- og kultursti mellom Øvre Pasvik og Nellim åpnet av ordførerne i kommunene Enare og Sør-Varanger.

Konklusjon:

Kommisjonen tok orienteringen til etterretning.

4.4 Orienteringer fra Murmansk

Sakkyndig, direktør Vladimir Chizov takket kommisjonen for muligheten til å delta på møtet. Deretter ga han en grundig orientering om vannforvaltning og arbeidet med vannrelaterte prosjekter som gjennomføres av det Føderale Statlige Naturrestativet Pasvik (PZ).

Blant annet omtalte han påvirkninger fra vannkraftverkene. PZ ønsker at flerbruksplanen for Pasvikvassdraget rulleres.

Varamedlem Timperi orienterte om ulempene av reguleringa som rammer Enare kommune og om forhandlingene med Russland om kompensasjon for dette. Russland har betalt en årlig erstatning for ulemper forårsaket av reguleringen av Enare sjøen fram til år 2006, men ikke etter dette. Etter Timperis oppfattelse må denne avtalen om kompensasjon være ferdig forhandlet før rulling av flerbruksplanen settes i gang.

Saken angående rulling av flerbruksplanen, reguleringen i Enaresjøen og tapping i elva ble diskutert aktivt.

Varamedlem Frank Ingilæ orienterte om årlige kraftinntekter som kommunene i Norge har gjennom eierskap i kraftselskap.

Konklusjon:

Revidering av flerbruksplanen anses som et veldig bra initiativ med tanke på det kommende planarbeidet i tråd med vanndirektivet og medvirkning fra tredje stat. Kommisjonen ber sekretariatene lage en plan for rullering av flerbruksplaner som kan samordnes med arbeidet med vann- og flomdirektivene. Norge tar initiativ til et første møte mellom sekretariatene.

4.5 Lagesildprosjekt i Pasvikvassdraget

Sakkyndig Tiia Kalske orienterte om det treårige prosjektet.

Universitet i Tromsø har siden 1991 undersøkt fiske populasjonene i Pasvikvassdraget. Nå arbeider de med å undersøke effektene av invasjonen av lagesild, som blant annet har ført til reduksjon i sikbestanden

Konklusjon

Kommisjonen tok orienteringen til etterretning

4.6 Bøkfjorden

Sakkyndig Harald Muladal orienterte om helårs oljeomlastning i Bøkfjorden, samt forslag om flytting av grenser for nasjonal laksefjord.

I fjor var det gitt tillatelse til oljeomlastning kun vinterstid i Bøkfjorden. Søker klagde på dette og fikk deretter tillatelse til helårs, omlastning av olje- og gassprodukter. Det er satt strenge vilkår i tillatelsen, da aktivitetene skjer i en nasjonal laksefjord. Regjeringen har foreslått å flytte grensen for nasjonal laksefjord i Bøkfjorden slik at omlastningen kan foregå utenfor laksefjorden. Saken skal behandles i Stortinget.

Det ble stilt mange oppfølgings spørsmål i saken, og den ble aktivt diskutert.

Det ble deretter satt frem forslag om felles brev med bekymring om forslaget for grensene flyttingen for nasjonallaksefjord. Fisken i seg selv hører ikke under kommisjonens område, men fiskens leveområde og vannmiljøet hører. Finland tar med seg denne informasjonen til sine fiskemyndigheter.

Konklusjon:

Kommisjonen bestemte at det skal utarbeides et felles brev til de respektive lands regjeringer innen tre uker fra møtet. Formennene i kommisjonen lager grunnlaget for et felles brev. Varaordfører Isaksen konfererer med sin ordfører om ordlyden i et slikt brev og eventuelle endringer innarbeides før oversendelse.

5. NEIDENVASSDRAGET

5.1 Status for arbeidet med flerbruksplanen (delutredning om fisken i Neidenelva) – orientering ved sakkyndig Eero Niemelä

Status for fisken i Neiden elva

Sakkyndig Eero Niemelä fra det finske vilt- og fiskeforskningsinstituttet (RKTL) orienterte om fisken og fisket i Neidenelva.

Dette er en del av arbeidet med rulleringen av flerbruksplanen hvor man skal se på fiskeressursen og utnyttelsen av denne. Arbeidet med fiskedelen er langt på vei ferdig.

Varamedlem Reijo Timperi orienterte om aktuelle saker fra Enare kommune.

Kommunen er livskraftig, men har tre triste utfordringer: Generell befolkningsnedgang samt at befolkningen blir eldre, ikke nok næringsvirksomhet, og arbeidsledigheten er ca 10 %. Innen turisme og reiselivsbransjen er Enaresjøen en viktig turistdestinasjon, og dette ønsker man å videreutvikle. Oulu universitet, ved arkitektavdelingen har gjennomført prosjektet Sevettjärviplanen med god lokal medvirkning. Sevettjärviplanen og arbeidet med den er et meget godt bidrag til rullering av flerbruksplanen.

Varamedlem Kåre Våga ønsker at man kommer sammen og diskuterer alt om fisket, og håper at arbeidet med rulleringen av flerbruksplanen kan åpne for en forbedring av samarbeidet. Målet bør være å bevare en livskraftig laksestamme i elva.

Sakkyndig Harald Muladal kommenterte kort at samarbeidet om laksefiskeoppsynet mellom Norge og Finland fungerer. Myndighetene har felles møter og kontroller at laksetrappen fungerer.

Varamedlem Kåre Våga tok også opp problemet med utslipp av urensset kloakk rett i elva fra skolen og annen bebyggelse, og ønsker målinger av vannkvaliteten i elva. Han pekte også på viktigheten av å utbedre avløpssystemet i spredt bebyggelse.

Formann Bente Christiansen mener at man kan bruke statusrapporten for fisk som nå er under utarbeidelse og presentere den på et felles møte for interessegrupper, rettighetshavere, myndigheter og kommuner for å vitalisere samarbeidet. Flerbruksplanen er overmoden for revidering. Lokalkunnskap og involvering av lokale er avgjørende i prosessen med rullering av flerbruksplan.

Flerbruksplaner og de videre planarbeidet som følger av vanndirektivet må ses i sammenheng. Det er viktig med medvirkning fra lokalebefolkningen, samt å bygge på lokal kunnskap når man skal utarbeide forslag til tiltak.

Konklusjon:

Fylkesmannen inviterer sammen med TE -sentralen til møte om videre samarbeid om Neidenelva.

6. TANAVASSDRAGET

6.1 a Tana, Karasjok og Utsjokk kommuner

Orienteringer ved kommunenes representanter

Status på arbeidet i Tana utvalget – utvalget for lokal forvaltning

Medlem Kjell H. Sæther orienterte fra utvalgsarbeidet med lokal forvaltning av tanalaksen. Man går nå mot en løsning i arbeidet. Lokale stangfiskere skal få lovfestet stangfiskerett. Lokalforvaltningen skal få ansvar for organisering av oppsynet, og ønsker å gå i dialog med finsk side om det felles oppsynet på sikt. Oppsyn langs den felles grensestrekningen må de respektive statene ta seg av. Inntekter fra fiskekortsalg skal gå til oppsyn og ulike tiltak langs vassdraget. Det skal ikke brukes penger fra fiskekortsalget på forskningsinnsats, utvalget vil henstille til regjeringen at de stiller med midler til forskning.

Karasjok kommune – andre aktuelle saker

Medlem Kjell H. Sæther la frem behovet for en 'Tana pakke II'.

6.1 b Gjennomføringen av flerbruksplanen

Kommunenes representanter varamedlem Frank Ingilæ (Tana Kommune), Tapani Tapiola (Utsjokk kommune) og medlem Kjell H. Sæther (Karasjok kommune) orienterte om gjennomføring av tiltakene i flerbruksplanen

Representant Tapani Tapiola fra Utsjokk kommune orienterte fra møter mellom kommunene Tana og Utsjokk.

Varamedlem Frank Ingilæ orienterte om fremdriften i arbeidet med gjennomføringen av tiltakene i flerbruksplanen.

Tana og Utsjokk kommuner jobber videre med konkrete tiltak, blant annet i forhold til bobil-turistene. Tana kommunes foreslår felles prosjekt hvor man skal bli bedre kjent med byggeskikken på begge sider av grensen, samt dokumentere historisk byggeskikk i områdene.

Sakkyndig Viljo Pesonen understreker at Utsjokk ønsker å delta og samarbeide med Tana kommune i et slikt byggeskikkprosjekt.

Varaformann Matti Hepola orienterte om at Lappland regionale miljøsentere (LAP) har på gang et 4 års EU finansiert prosjekt, hvor man utvikler kulturmiljøprogrammer for alle kommuner i Lappland. Norges foreslåtte aktiviteter kan fint kjøres sammen i dette pågående prosjekt. Årene 2004-2008 gjennomførte man i Lappland en omfattende kulturmiljøinventering, som også innholdt en egen kartlegging spesielt rettet mot samisk byggeskikk. Det finnes et godt kunnskapsgrunnlag på finsk side. Sammen med kommunene gir LAP sin støtte til prosjektet.

Konklusjon:

Kommisjonen støtter kommunenes ønske om å føre dette prosjektet videre. Den allerede ervervede kunnskapen i Lappland kan komme til anvendelse her.

6.2 Publikasjoner om Tanalaksen

Sakkyndig Eero Niemelä la frem tre rapporter om tanalaksen.

Det er forsket på og publisert mye om tanalaksen, men dette har vært vanskelig tilgjengelig da det ikke har vært noen samlet oversikt. Lokalbefolkningen har etterspurt resultatene fra materiale de selv har vært med på å samle inn (skjellprøver og fangst innrapportering). Kommisjonen tok dette opp på et tidligere møte og besluttet å støtte sammenstillingen av disse resultatene. Det er viktig å ha detaljert kunnskap om laksen for å kunne forvalte den på en riktig og bærekraftig måte. Rapportene er vitenskapelige og planen er på sikt å lage en mer lettlest oppsummeringsrapport. Lappland regionale miljøsentere arbeider med en mer kortfattet publikasjon, og den er planlagt å være ferdig i løpet av 2009. Ordførerne i Tana og Karasjok anser rapportene som viktig informasjon for dagens og for fremtidig forvaltning av den atlantiske villaksen og tanalaksen spesielt. Niemelä blir av ordførerne invitert til å delta i arbeidet rundt kobbeproblematikken i Tanamunningen.

Konklusjon:

Kommisjonen tok orientering til etterretning og takket Niemelä for det store og viktige arbeidet han har gjort gjennom mange års forskning på tanalaksen

6.3 Laks i Tanavassdraget,

Sakkyndig Harald Muladal fra Fylkesmannen i Finnmark orienterte kort om statusen for laksebestandene i Tana.

Norges Vitenskapelige råd for lakseforvaltning har konkludert i en helt ny rapport at fangstuttaket er for stort.

Saken ble diskutert aktivt, mange spørsmål ble stilt, og kommentarer gitt

Medlem Kjell H. Sæther ønsket å få gjenopptatt lakseforhandlingene fra 2001.

Varaformann Hepola så ingen hindringer for at kommisjonen kunne uttrykke bekymring for utviklingen i Tanavassdraget også i lys av ny viten om Tanalaksen og fisket i Tana, samt at vassdraget må betraktes helhetlig når man forhandler om organisering av fisket og at man i forhandlingene tar hensyn til ny viten og resultater fra forskning.

Konklusjon

Kommisjonen besluttet å lage en anbefaling som uttrykker bekymring for bestandsutviklingen for Tana- og Neidenlaksen, og med oppfordring om å ta hensyn til ny viten om laksen i forhandlingene mellom Norge og Finland om organisering av laksefisket.

6.4 Forskning og overvåking av laks i Tanavassdraget ved sakkyndige Harald Muladal og Eero Niemelä.

Punktet gikk ut.

7. Vanndirektivet

Kommisjonens anbefaling (Sodankylä 2008): Den norske og den finske regjeringen oppretter snarest en internasjonal vannregion slik EUs rammedirektiv forutsetter. Den internasjonale vannregionen omfatter vannområdene Tana og Neiden, samt Pasvikvassdraget i Norge og Finland. Grensevassdragskommisjonen bør fungere som koordineringsorgan, slik EUs rammedirektiv forutsetter. I den neste planperioden (2012-2015) bør man begynne forberedelsen av vannforvaltningsplanen. Det utarbeides felles forslag til tiltaksprogram i den internasjonale vannregionen Tana-Neiden-Pasvik. Disse felles forslagene vedlegges i begge lands vannforvaltningsplaner. I de grensekryssende vannområdene må avgrensinger av vannforekomster være like, og klassifisering og miljømål i vannforekomstene må være sammenfallende.

7.1 Status i Finland

Sakkyndig Pekka Ränkä ved Lappland regionale miljøseniter orienterte om status siden siste møte.

Innen 31.10 skal siste utkast av forvaltningsplanen til miljødepartementet. Regjeringen skal godkjenne planen den 22.12.2009. I utgangspunktet er tiltakene forskjellige i Norge og Finland. Når det er utarbeidet utkast til et felles enhetlig tiltaksprogram er kriteriene som EU kommisjonen stiller oppfylt for denne plandelen. EU forutsetter at rapporteringen av internasjonale vannregioner er enhetlig. Når planene er vedtatt i begge land skal det lages et felles faktaark med innholdet fra planene

7.2 Status i Norge

Orientering ved varamedlem Anders Iversen fra Direktoratet for naturforvaltning, og formann Bente Christiansen fra vannregion Finnmark.

Varamedlem Anders Iversen orienterte om statusen nasjonalt i Norge. Planene for 29 utvalgte vannområder fordelt på alle 9 vannregioner har vært på høring, og er sendt til fylkeskommunene er de skal vedtas som regionale planer. Til slutt skal de godkjennes sentralt av regjeringen.

Formann Bente Christiansen orienterte om statusen i vannregion Finnmark. De største internasjonale vannområdene er i Finnmark. Grensekryssende vassdrag skal forvaltes i felleskap, dette gjelder Tana, Neiden og Pasvik vannområder. Norge har hatt god hjelp av det langvarige samarbeidet over grensene. Det er lagd flerbruksplaner og det er gjennomført mange felles prosjekter. I det internasjonale vannområdet Pasvik er det 3 land med hver sin status i forhold til EU. Planen behandles i fylkestinget 21.10. Veien videre er å utvikle og konkretisere samarbeidet mellom Fylkesmannen som nåværende vannregionmyndigheten og Finnmark fylkeskommune som fremtidig vannregionmyndighet,

karakterisere resterende 7 vannområder, iverksette tiltakene i Tana, Neiden og Pasvik, harmonisere forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer med Finland og videreutvikle samarbeidet med Russland for å oppnå bedre miljøtilstand i Pasvik vannområde.

7.3 Felles internasjonalt vannregion

Det var innlegg ved medlem Hannele Nyroos fra det finske miljødepartementet, og sakkyndig Jon Lasse Bratli fra det norske miljøverndepartementet.

Medlem Hannele Nyroos orienterte om at vanddirektivet forutsetter grunnleggelse av et internasjonalt vannområde. Finland har forslått å lage en tilleggsprotokoll til grensevassdragsoverenskomsten og ikke å åpne hele avtalen. I tilleggsprotokollen må det fremgå hvilke vannområder som er inkludert, samt hva grensevassdragskommisjonens rolle skal være, og hvem som er utførende og ansvarlige myndigheter. I Finland er det Lappland regionale miljøsenler (LAP) som er ansvarlig. Det finske utenriksdepartement er også konsultert. Det finske miljødepartementet ser for seg at et memorandum ikke vil oppfylle kravene som stilles i vanddirektivet.

Den norsk-finske kommisjonen har samordnt tiltakene, og første anbefaling om vanddirektivet kom allerede i 2003 i Svanhovd. Ønsket er å slutte ringen her, og komme til enighet hvordan en kan opprette en internasjonal vannregion. Finland ønsker ingen praktisk endring, men gjennom protokollen formelt å slå fast at arbeidet kan videreføres på samme måte som i dag.

Sakkyndig Jon Lasse Bratli fra det norske miljøverndepartementet orienterte om ny revidert vannforskrift som er på høring nå i Norge. Den er også sendt til uttalelse til det finske miljødepartement. MD ønsker å trekke inn grensevassdragskommisjonen i arbeidet med vanddirektivet. I Norge pågår en forvaltningsreform hvor man etter stortingsvedtak overfører Vannregionmyndighet fra fylkesmennene til Fylkekommunene fra 1.1.2010. Vannregionmyndigheten i Finnmark går over til Finnmark Fylkeskommune fra 1.1.2010.

I forslag til revidert vannforskrift er vannområdene Tana, Neiden og Pasvik samt resterende deler av Finnmark foreslått som en felles internasjonal vannregion. Grensevassdragskommisjonen vil få en betydelig rolle som styrer av de 3 grensekryssende vannområdene (ikke hele vannregionen) samt å være koordinator for det felles finsk-norske arbeidet.

Det norske miljøverndepartementet ser for seg at det utarbeides et memorandum som vil pålegge vannregionmyndighetene i Finland og Norge om å samarbeide for å imøtekomme kravene i vanddirektivet. Det vil da ikke være nødvendig å etablere en separat internasjonal vannregion bestående av Tana, Neiden og Pasvik.

Kommentar fra medlem Hannele Nyroos om at man åpenbart har ulik oppfattelse om dette med internasjonal vannregion og kravet til direktivet. Det er nødvendig å fortsette diskusjonen mellom departementene angående dette.

Konklusjonen:

Kommisjonen tar orienteringene til etterretning, og samtalene mellom de norske og finske miljødepartementene vil fortsette på dette punktet.

8. Flomdirektivet

Sakkyndig Knut Aune Hoseth fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) orienterte om status for arbeidet med EUs flomdirektiv.

Konklusjon:

Kommisjonen tar orienteringen til etterretning, og gir sin støtte til arbeidet som utføres. Det ble også fremmet forslag fra norsk side til et kort felles møte mellom reguleringskommisjonen og grensevassdragskommisjonen. Finsk side tar dette med seg.

9. Øvrige aktuelle saker

9.1 Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*

Orientering ved sakkyndig Riitta Rahkonen fra Jord- og skogsbruksdepartementet og sakkyndig Knut Bach-Gansmo fra Mattilsynet om tiltak for å hindre spredning av G.s.

Kommisjonens anbefaling (Sodankylä 2008): Norge og Finland utarbeider en beredskapsplan slik NASCO forutsetter, med målsetting om å hindre spredningen av parasitten. I tillegg anser kommisjonen det som viktig at de norske og finske beredskapsplanene samordnes i vassdragene Tana og Neiden. Kommisjonen vil til neste møte invitere ansvarlige myndigheter til å orientere om fremdriften med arbeidet.

Sakkyndig Knut Bach-Gansmo fra Mattilsynets distriktskontoret i Nord-Troms ga en grundig orientering om arbeidet i Norge med å hindre spredning av *Gyrodactylus salaris* (G.s.). En egen Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr regulerer dette. Forskriften krever ikke at man oppretter desinfeksjonsstasjoner ved friske vassdrag. Tiltakene i Tana og Neiden gjøres på frivillig basis av forvaltere og eiere da det er en frisk elv.

Det fremkom mange merknader og spørsmål til dette.

Sakkyndig Knut Bach-Gansmo tok de fremførte innspillene til etterretning og vil videreformidle anbefalingen om offentlig krav om desinfeksjon. En årsak til utformingen av forskriften kan være at man anser faren for smitteoverføring med fiskeutstyr for å være liten.

Sakkyndig Riitta Rahkonen fra jord- og skogsbruksdepartementet orienterte om bekjempelsen av *Gyrodactylus salaris* i Finland

Vanndirektivet gjennomføres i begge land, og i tillegg har man egen forskrift om G.s. i Finland. Parasitten er endemisk i hele Finland og Karelen i Russland, bare Enare og Utsjokk kommuner er G.s. fri. Det er totalt forbud mot å flytte levende fisk og ikke-desinfisert rogn til g.s.frie områder. Desinfisering eller tørking er obligatorisk. I Tanaelva er det 15 desinfeksjonsstasjoner i tilknytting til fiskekortutsplasser, samt i tilknytting til noen utvalgte bensinstasjoner, skoltesamenes tradisjonshus og båthavner. Det utstedes desinfeksjonsattest. Stasjonene er opprettholdt med statlige midler og har gjort desinfeksjon lett tilgjengelig og billigst mulig. Tørking anses minst like effektiv som desinfeksjon.

Både NASCO og grensevassdragskommisjonen har gitt anbefalinger om harmonisering av beredskapsplanene i de to land. En foreløpig utredning sammenstilles nå av Oulu regionens EVIRA (det finske mattilsynet). Beredskapsplanen skal være ferdig høsten. Det samles også informasjon fra Tana og Neiden. Man kan ikke ha ulike planer på de ulike sidene av grensen. Håpet er å kunne få til en ordentlig beredskapsplan som får betydning i praksis! Oppdraget er stort – mange instanser er involvert i dette, og veterinærmyndighetene kan ikke handle alene. Det er viktig med bred medvirkning i dette arbeidet!

Det var mange kommentarer og livlig diskusjon.

Formann Bente Christiansen orienterte om at fylkesmannen har søkt og fått innvilget støtte året 2009-2010, ca 100 000 NOK fra Nordkalottens miljøråd til å arrangere ekspertseminar for å gjenoppta samarbeidet om G.s., samt å begynne arbeidet med å harmonisere beredskapsplanene som nå er under utarbeidelse fra begge lands mattilsynsmyndigheter. Fylkesmannen utfordrer Mattilsynet til å ta ansvaret for å arrangere ekspertmøtet.

Konklusjon:

Kommisjonen anser at et ekspert møte er et godt tiltak i oppfølgingen av anbefalingen fra 2008. Sakkyndig Knut Bach-Gansmo fra Mattilsynet viderefremmer informasjonen til sin organisasjon, og underretter fylkesmannen om mulighetene for å arrangere ekspertmøtet.

9.2 Pukkellaks

Sakkyndig Harald Muladal orienterte om status for pukkellaks i vassdrag i Finnmark

Kommisjonens anbefaling (Sodankylä 2008): Den norsk finske grensevassdragskommisjon anbefaler norske myndigheter å iverksette tiltak for å hindre at pukkellaksen etablerer seg permanent i Finnmark. Kommisjonen mener det er viktig å redusere antall pukkellaks i elvene for å hindre at de gyter og etablerer seg. Kommisjonen anbefaler at det opprettes et program med det formål; å kartlegge og overvåke situasjonen og å gi forslag til tiltak som vil hindre pukkellaksen i å gyte.

Det er i 2009 bevilget penger til tiltak som skal forhindre etablering av pukkellaks i Finnmark.

Konklusjon:

Kommisjonen anser at anbefalingen fra 2008 er fulgt opp.

9.3 Ballastvann

Sakkyndig Jon Lasse Bratli orienterte om ny ballastvannforskrift i Norge. Denne informasjon ble ikke gitt i møtet men fremkommer som et skriftlig protokoll-tillegg fra Norge.

Norsk forskrift ble vedtatt i juli som en oppfølging av Ballastkonvensjonen som er et resultat av samarbeidet i IMO (International Marine Organisation). Konvensjonen har ikke trådt i kraft enda. Krav om avstand fra kyst og dybde ved utskifting av vann følger konvensjonen: Krav om rensing kommer når konvensjonen trer i kraft. Man må vedta noen endringer i forskriften før årsskiftet.

9.4 Finansieringsmuligheter

Varamedlem Outi Mähönen ga generell informasjon om finansieringsmuligheter, herunder ENPI. Denne informasjonen ble ikke gitt i møtet men fremkommer som et skriftlig protokolltillegg fra Finland

KolArctic ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument, Europeisk naboskaps- og partnerskaps instrument) er et finansieringsinstrument utviklet for grenseoverskridende samarbeid mellom Nordkalotten og nordvest Russland. Instrumentet er godt egnet for finansiering av aktiviteter/prosjekter i det trilaterale samarbeidet som er utviklet i Pasvik regionen og Pasvikvannområde. Implementeringen av KolArctic ENPI (2007-2013) finansieringsinstrumentet er forsinket, og fortsatt mangler EU og Russland en finansieringsavtale. Hvis det foreligger en signert finansieringsavtale mellom EU og Russland innen midten av oktober 2009, kan første søkerrunde åpnes i november 2009. Ifølge informasjon fra Lapin Liitto/ Lapplands forbund ønsker man å ha denne første søkerunden kort, pga at andre søkerunde eventuelt skal åpnes i februar 2010. Hvis man ikke kommer til avtale og signering forskyves hele prosessen minst frem til mars 2010.

9.5. Grensevassdragsavtalen mellom Finland og Sverige

Varaformann Matti Hepola orienterte om status for arbeidet med revidering av avtalen.

Proessen med revideringen av avtalen startet i 1997. Det har vært en lang prosess hvor fiskeforskriftene har vært sentrale. År 2004 begynte revidering av fiskeforskriften i avtalen. I perioden 2005-2009 har man forhandlet om fiske saker og man kom til enighet i august 2009. Nå er proposisjon fra Statsråd ute på høring og skal behandles i Riksdagen mot slutten av året. Den gamle avtalen fra 1971 er i kraft frem til 2010 eller 2011, når den nye avtalen trer i kraft. Det sentrale punktet i overenskomsten er vannforvaltning. Fisket inngår som et eget vedlegg. Lovgivningene som er knyttet til grunnleggelsen av en internasjonal vannregion i Torne elvdalen beskrives også her. I

følge den nye avtalen tar grensevassdragskommisjonen seg av vannforvaltningen i vassdraget. Fisket er de respektive nasjonale myndigheters ansvar, det samme gjelder ved utbyggingssaker. Fiskeregler, havfiske i munningen og elvefisket finnes i et eget vedlegg. Når proposisjon fra statsråden sendes til riksdagen for behandling vil en svenskspråklig versjon av avtalen sendes til kommisjonens norske sekretariat.

Konklusjon:

Orienteringen tas til etterretning.

Eventuelt

Denne informasjonen ble ikke gitt i møtet men fremkommer som et skriftlig protokoll tillegg fra fylkesmannen i Finnmark angående deponiet i Tana kommune, Gassanjarg.

Øst-Finnmark avfallsselskap (ØFAS ANS) fikk den 15.7.2009 ny tillatelse til videre drift av Gassanjarg avfallsplass i Tana Kommune etter avfallsforskriftens kapittel 9. I denne tillatelsen er det bl.a. satt krav om dobbel bunn- og sidetetting, rensing av sigevann og overvåkningsprogram. ØFAS ANS jobber i dag med å legge sidetetting i deponiet. Dette arbeidet vil være slutført innen høsten 2010. Ulike renseløsning for sigevann er under vurdering og skal være satt i drift senest 1.7.2009. ØFAS ANS driver i dag med overvåkning av sigevann, overflatevann og grunnvann. Overvåkningsplanen må imidlertid revideres som følge av nye krav i tillatelsen. Fristen for dette arbeidet er satt til den 15.1.2010. Den 1.7.2009 tredde forbud mot deponering av nedbrytbart avfall i kraft i Norge. Dette innebærer at alt nedbrytbart avfall, med unntak av noen få fraksjoner, ikke skal deponeres men håndteres på en alternativ måte (eks. kompostering og forbrenning). ØFAS ANS har søkt om midlertidig dispensasjon fra dette forbudet fram til 1.1.2013. Fylkesmannen har på dette tidspunktet gitt en dispensasjon fram til 1.11.2009 for å få vurdert søknaden.

Anbefalinger fra møtet

Kommisjonen ga to anbefalinger (vedlegg 2).

1. Den ene omhandler anbefaling om at det blir utført miljøkonsekvensanalyse for planlagte utslipp fra gruvevirksomheten i Sør-Varanger kommune.
2. Den andre anbefaler at det tas hensyn til nye forskningsresultater angående laksebestandene i grensevassdragene ved forhandlinger mellom Norge og Finland i laksespørsmål. Kommisjonen registrer med bekymring utviklingen i laksebestandene i vassdragene Tana og Neiden.

Kommisjonens neste møte

Kommisjonens neste møte vil bli avholdt i Lappland, Finland i midten av september 2010.

Avslutning av møtet

Møtet avsluttes kl 12. den 18. september 2009

Underskrifter,

Formann

Bente Christiansen

Varaformann

Matti Hepola

